

Datum : 18 juni 2024
Onderwerp : Eigen kracht in de jeugdhulp
Van : Jasper Nieuwenhuizen - Wethouder

Geachte leden van de raad,

Tijdens de behandeling van het raadsvoorstel 'verordening jeugdhulp Alkmaar 2024' in de commissie Sociaal en Ruimte op 16 mei jl. en de raadsvergadering op 30 mei jl. is de toezegging gedaan voor het opstellen van een memo rond 'eigen kracht'. Vanuit verschillende fracties zijn vragen gesteld over de toepassing van eigen kracht in het toekenningsproces van jeugdhulp.

Met deze memo informeer ik u over het begrip 'eigen kracht' en geef ik aan de hand van vier voorbeeldcasussen (opgenomen in de bijlage) een weergave over de toepassing van eigen kracht in de uitvoeringspraktijk.

'Eigen kracht' in de Jeugdwet

De 'eigen kracht' volgt uit de Jeugdwet en is onderdeel van het afwegingskader voor de beoordeling of het inzetten van jeugdhulp nodig ofwel passend is op de hulpvraag van de inwoner. De Jeugdwet beoogt dat gezinnen zoveel mogelijk zelf en met steun van hun netwerk problemen voorkomen en aanpakken. De bedoeling is dat ouders en jeugdigen versterkt worden in hun eigen kracht en de regie houden wanneer sprake is van problemen. Lukt het de ouders niet (alleen) dan heeft de gemeente een rol. Waar mogelijk richt de hulp zich op de eigen kracht te stimuleren of aan te boren en daarmee het beroep op gespecialiseerde zorg (zo mogelijk) te verminderen. Mogelijkheden in het eigen netwerk, de pedagogische -en vrij toegankelijke voorzieningen (kinderopvang, CJG, buurtnetwerken, sportclubs) worden hierbij benut. Met de hulp leren ouders en jeugdigen zelf situaties optimaal vorm te geven en problemen op te lossen en/of draaglijk te maken (normaliseren). Het waarborgen van de veiligheid en gezonde ontwikkeling van de jeugdige is hierbij een vereiste.

Visie op jeugdhulp en 'eigen kracht'

De huidige regionale kaders Jeugdhulp (Ambulant en Verblijf) zijn uitgegaan van het doorontwikkelen van wat er de afgelopen jaren is opgebouwd. De kern is dat jeugdhulp ingezet wordt om jeugdigen gezond en veilig op te laten groeien, wanneer dat (tijdelijk) niet vanzelf gaat. Ouders/opvoeders zijn, ook tijdens jeugdhulp, altijd zelf verantwoordelijk voor hun kinderen, maar waar dit door omstandigheden niet lukt, biedt de gemeente haar inwoners een helpende hand. Dit leidt tot de volgende uitgangspunten:

- We gaan uit van de intrinsieke wens van ouders om een gezond opvoed- en opgroei-klimaat te bieden en van de veerkracht van gezinnen.
- Wij gaan uit van de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen.
- Jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben bieden wij passende ondersteuning die snel geboden wordt, een hoge kwaliteit heeft, zo lang en intensief als nodig is en zo kort en licht als mogelijk.

Deze uitgangspunten hebben wij doorvertaald naar onze lokale aanpak 'EigenRegie'. Een aanpak die een omslag in denken en handelen vraagt. Van de gemeente, van (welzijns)organisaties en hun

medewerkers en ook van onze inwoners zelf. De focus bij de professionals wordt verlegd van 'voor iemand een probleem moeten oplossen' naar 'schakelen tussen op hun handen zitten en ingrijpen of overnemen'.

Het principe 'eigen kracht' is gericht op het stimuleren en versterken van wat inwoners zelf kunnen in het aanpakken en oplossen van problemen met behulp van het eigen netwerk en/of inzet van vrij toegankelijke voorzieningen (jongerenwerk/coaching, CJG opvoedadvies, buurtgezinnen). Het doel is dat inwoners hun eigen kwaliteiten leren kennen en gebruiken en is niet geënt op kostenbesparingen of de verwachting 'alles zelf doen'. Door oog te hebben voor de eigen kracht van inwoners stimuleren we groei, zelfvertrouwen, participatie, zelf-en samenredzaamheid en alleen dan kan (mogelijk) voorkomen worden dat de inzet van (jeugd)zorg nodig is. Wanneer tijdens de gesprekken duidelijk is dat het de inwoner niet lukt om te vertrouwen op hun eigen kracht, hun eigen kracht misschien nog niet kennen of (tijdelijk) niet in staat zijn om voor zichzelf of hun kind(eren) te zorgen, dan bieden wij hulp en ondersteuning. We kijken wat een kind nodig heeft om zich goed te ontwikkelen, wie die (tijdelijke) extra ondersteuning kan bieden en hoe dit het beste kan in het normale leven van een kind, in het eigen gezin, dichtbij thuis. Altijd met het doel het perspectief op eigen kracht weer te 'herwinnen'.

Toepassen kader 'eigen kracht' Verordening Jeugdhulp in de uitvoeringspraktijk

De 'Verordening Jeugdhulp Alkmaar 2024' biedt een afwegingsladder voor het jeugdteam in de beoordeling of jeugdhulp nodig is. Deze is gebaseerd op de laatste jurisprudentie.

In het onderzoek naar de eigen kracht volgt de jeugd- en gezinscoach een aantal stappen, nadat het gesprek met de ouder en/of jeugdige heeft plaatsgevonden:

1. Stel de hulpvraag vast,
2. stel vast of sprake is van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en zo ja, welke problemen en stoornissen dat zijn en
3. bepaal welke hulp naar aard en omvang nodig is.

Eerst moeten de problemen in kaart gebracht worden en moet worden vastgesteld welke hulp (en hoeveel) nodig is. Pas als dat duidelijk is, kan de eigen kracht van de jeugdige en het gezin worden onderzocht. Het onderzoeken van specifieke 'eigen' mogelijkheden en het in kaart brengen van de sociale netwerken gaat om maatwerk, elke dag en in elk gezin opnieuw.

Wij hebben een viertal voorbeeldcasussen uiteengezet, die laten zien hoe het toepassen van 'eigen kracht' in de praktijk werkt. Alle gegevens in deze voorbeeldcasussen zijn vanzelfsprekend in geanonimiseerde vorm gebruikt. Deze zijn dus niet tot een persoon herleidbaar en de privacy van onze inwoners is daarmee gewaarborgd. Voor de voorbeeldcasussen verwijs ik u naar de bijlage.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Bijlage(n): Casuïstiek 'eigen kracht'

Bijlage Casuïstiek 'eigen kracht'

Casus 1: Jongere met gebrek aan zelfvertrouwen

Situatie: Lisa, een 16-jarige tiener, was altijd een energieke en levendige meid. Door een reeks persoonlijke en academische uitdagingen, begon ze te worstelen met zelfvertrouwen en voelde ze zich steeds meer geïsoleerd. Ze vond het moeilijk om haar eigen krachten te zien en voelde zich vaak hulpeloos.

Coaching: Lisa werd vanuit de jongerenhuiskamer in contact gebracht met een organisatie die jongeren ondersteunt bij het (her)ontdekken en versterken van hun eigen kracht. Ze werd gekoppeld aan een jongerencoach vanuit het preventief kader (vrij toegankelijke voorziening).

Doelen:

- Versterken van eigen kracht: Lisa helpen haar eigen talenten en sterke punten te (her)ontdekken en te waarderen.
- Opbouwen van zelfvertrouwen: Lisa ondersteunen bij het opbouwen van geloof in haar eigen kunnen.
- Versterken van het eigen netwerk: Lisa begeleiden bij het versterken van haar netwerk zodat ze zich gesteund voelt door mensen om haar heen.

Resultaat: Na enkele maanden van intensieve coaching begon Lisa significante vooruitgang te boeken. Ze voelde zich meer zelfverzekerd en herkende haar eigen waarde en capaciteiten. Ze werd actief in haar gemeenschap, nam deel aan verschillende projecten en begon zelfs een kleine groep te leiden voor jongeren die met soortgelijke uitdagingen kampten. Haar netwerk groeide en ze voelde zich gesteund, gewaardeerd en gesterkt door de mensen om haar heen.

Casus 2: Jongere met Autisme en overgewicht

Situatie: Mert, een jongen van 8 jaar met Autisme. Mert gaat naar een reguliere basisschool. Kampt net als zijn moeder met ernstig overgewicht. Vader werkt en moeder is momenteel thuis. Moeder heeft angstklachten. School heeft het jeugdteam benaderd over de thuissituatie van Mert. Een jeugd-en gezinscoach is met dit gezin aan de slag gegaan. Moeder lukte het niet om zelfstandig dingen op te pakken en deed een groot beroep op de jeugd-en gezinscoach.

Ondersteuning: Huisarts, zorgaanbieder, jeugd-en gezinscoach en school vormden een sluitend netwerk om dit gezin heen om passende hulp te organiseren. Naast specialistische jeugdhulp voor Mert (gericht op zijn Autisme), was ook begeleiding nodig rond het overgewicht van moeder en zoon. Ondersteuning was o.a. gericht op Mert aan het sporten te krijgen (aansluiten sportvereniging) en te voorkomen dat Mert zou uitvallen op school.

Doelen:

- Passende hulp organiseren vanuit de directe omgeving: eigen netwerk en vrij toegankelijke voorzieningen, naast lopende specialistische jeugdhulp voor Mert.
- Gezinsbrede aanpak organiseren.

- Moeder activeren, motiveren en inzetten op versterken probleemoplossend vermogen (eigen kracht herstellen).

Resultaat:

Jeugd-en gezinscoach heeft moeder ondersteund in het zelf (weer) kunnen regelen van de alledaagse dingen. Zoals: sportschool zoeken en contacten onderhouden met school, sport en betrokken hulpverlening.

Moeder heeft door de hulp haar krachten (terug) kunnen vinden en is een van de contactpersonen in NH geworden voor kinderen met Autisme. Zij is daarmee een 'buddy' voor andere ouders (ervaringsdeskundige). Zij is veel minder angstig en heeft veel zelfvertrouwen gekregen en dat heeft een zeer positieve uitwerking op Mert.

De betrokken jeugd -en gezinscoach heeft inmiddels het gezin kunnen loslaten.

Casus 3 Tiener met gedragsproblemen

Situatie: Betreft Gina, een 17 jarig (puber) meisje. Gina haar ouders hebben contact opgenomen met de toegang jeugd. Beide ouders ervaren dat zij moeite ondervinden met het gedrag van hun dochter en zich onzeker voelen in hun rol als ouders. Gina heeft aangegeven zelf geen (hulp) vragen te hebben. Ouders geven aan niet meer te weten hoe aan te sluiten bij hun dochter. Ouders vragen om hulp in het contact met hun dochter (o.a. hoe zij een opening kunt creëren om in gesprek te gaan met elkaar).

Opvoedondersteuning: Ouders zijn in contact gebracht met een opvoedondersteuner van het CJG (centrum Jeugd en Gezin) die ouders/opvoeders ondersteunt in het versterken van hun eigen kracht, met ouders meedenkt over opvoedkundige vraagstukken en ouders tools in handen geeft om zelf weer verder te kunnen. De opvoedadviseur werkt vanuit het preventief kader (vrij toegankelijke voorziening).

Doel: Versterken van opvoedkundige vaardigheden en eigen kracht van ouders, namelijk door ouders te ondersteunen, adviseren en handvatten aan te bieden rondom vraagstukken over het opvoeden van een tiener/puber.

Resultaat: Ouders hebben aangegeven blij te zijn met de bemiddeling naar de opvoedadviseur van het CJG en dat het fijn is dat de hulp direct kon starten.

De opvoedondersteuner heeft ouders in een aantal gesprekken weer op weg geholpen.

Casus 4: Complexe gezinssituatie

Situatie: Bas is 17 jaar en woont bij zijn moeder, stiefvader en 2 jongere broertjes. Bas is gediagnostiseerd met Autisme, heeft een hoog IQ, is suïcidaal en heeft gedragsproblemen. Moeder heeft PTSS. Door de PTSS van moeder escaleert het ernstig in de thuissituatie tussen moeder en Bas. Door de complexiteit binnen het gezin heeft de betrokken hulpverlening, aangegeven dat Bas mogelijk niet meer thuis kan blijven wonen. Hun advies is om begeleid wonen/beschermd wonen in te zetten vanuit de Jeugdwet.

Inzet zorg: Buiten de reeds aanwezige 2e lijns zorg (Jeugdwet) is er een overleg georganiseerd met Bureau Eigen Plan.

Doel: Bureau Eigen Plan betreft het eigen sociaal netwerk om mee te denken over wat de mogelijkheden zijn van inwoners om binnen het eigen vermogen problemen aan te pakken en op te

lossen (eigen kracht). Er is gekeken naar wie ervanuit het netwerk/directe omgeving een rol kan spelen in het vinden of beschikbaar stellen van een tijdelijke woonplek voor Bas. Bas en moeder hebben bepaald wie er bij dit gesprek betrokken moeten worden.

Resultaat:

Het gaat heel goed met Bas en een uithuisplaatsing of een begeleid wonen/beschermd wonen plek is niet meer nodig.

- Peetoom is door Bas gekozen als zijn vaste vertrouwenspersoon (ofwel JIM: jouw eigen ingebrachte mentor). Peetoom treedt enerzijds op als steunfiguur voor Bas en is anderzijds een adviseur richting gezin en professionals.
- Een bevriend stel van het gezin heeft hun zolder beschikbaar gesteld, zodat Bas daar kon blijven wonen. Zij hebben hem begeleid in het zelfstandig leren wonen.
- Bevriend stel is een netwerkpleeggezin geworden voor Bas (vanaf moment dat het goed ging)
- GGZ vanuit de Jeugdwet bleef noodzakelijk.
- Er is een win-win situatie ontstaan: Moeder heeft ruimte gekregen om te werken aan haar PTSS en kon weer gaan werken. Het contact tussen haar en Bas gaat steeds beter.